

CoopAxle 3: Góra Kalwaria

Raport z realizacji projektu

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

Projekt został dofinansowany ze środków
Ministerstwa Edukacji Narodowej
w ramach programu „Młodzi Obywatele”

INNOWATORIUM
FUNDACJA WSPIERANIA EDUKACJI I ROZWOJU

Koncepcja badania: Fundacja Wspierania Edukacji i Rozwoju „Innowatorium”

Zespół badawczy: Karol Wittels, Anna Mierzejewska, Jakub Wojtyła, Patrycja Woźnica, Teodor Sobczak, Artur Wywigacz, Katarzyna Strzelecka

Prowadzenie warsztatów badawczych: Katarzyna Strzelecka, Teodor Sobczak, Artur Wywigacz, Katarzyna Osuch

Skład i grafika: Anna Szczepilewska i Katarzyna Strzelecka

Adres:

ul. Sinych Mgieł 9, 05-540 Zalesie Górne

W sieci:

info@innowatorium.org

<https://innowatorium.org>

[FB/innowatorium](#)

Spis treści

<u>Wstęp</u>	4
<u>Cel raportu</u>	5
<u>Dane – Góra Kalwaria</u>	8
<u>Projekt w pigułce</u>	10
<u>Diagnoza lokalna</u>	11
<u>Debata</u>	14
<u>World Cafe</u>	19
<u>Podsumowanie</u>	21

Wstęp

Większość małych miejscowości w Polsce zmagają się z trzema istotnymi problemami: wykluczeniem komunikacyjnym dotyczącym mieszkańców obszarów wiejskich, niską retencją wody w ekosystemach – szczególnie odczuwalną w okresach suszy, które stają się coraz dłuższe – oraz nasilającym się odpływem młodych ludzi do większych ośrodków miejskich. O ile dwa pierwsze zjawiska często pozostają poza głównym nurtem debaty publicznej, o tyle proces migracji młodzieży z terenów wiejskich osiągnął skalę, która czyni go jednym z kluczowych wyzwań dla rozwoju lokalnych społeczności.

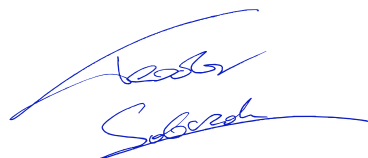
Nasze obserwacje terenowe wskazują, że w wielu małych miastach i gminach tylko około 5% uczniów lokalnych szkół deklaruje chęć pozostania w rodzinnej miejscowości po zakończeniu edukacji. Zdecydowana większość planuje kontynuację nauki na poziomie akademickim, co w naturalny sposób kieruje ich do większych ośrodków posiadających rozbudowaną infrastrukturę edukacyjną i kulturalno-rozrywkową. W konsekwencji miejscowości pozbawione uczelni wyższych i nowoczesnych przestrzeni aktywizujących młodych ludzi tracą zdolność do zatrzymania tej grupy społecznej.

Wobec ograniczonych możliwości powstrzymania odpływu młodzieży na etapie podjęcia studiów, kluczowym wyzwaniem staje się stworzenie warunków sprzyjających ich powrotowi po zakończeniu edukacji. Wymaga to budowania atrakcyjnego wizerunku małych miast jako miejsc zapewniających wysoką jakość życia, bezpieczeństwa, bliskie relacje społeczne oraz poczucie sprawczości. Istotnym elementem tego procesu jest umożliwienie młodym mieszkańcom realnego wpływu na rozwój lokalnej wspólnoty, co sprzyja wzmacnianiu ich identyfikacji z miejscem pochodzenia.

Choć małe miejscowości nie są w stanie konkurować z dużymi miastami pod względem możliwości zatrudnienia czy oferty kulturalnej, dysponują znaczącymi atutami w postaci więzi społecznych, bezpieczeństwa, bliskości natury i dostępności przestrzeni publicznej. Przewaga ta może zostać utrwalona poprzez podniesienie jakości usług publicznych, usprawnienie komunikacji między mieszkańcami a samorządem oraz rozwijanie mechanizmów partycypacji obywatelskiej.

Wracając do wymienionych we wstępie problemów infrastrukturalnych, takich jak transport publiczny czy lokalna retencja wody – rozwiązanie ich jest możliwe dzięki stosunkowo prostym interwencjom technicznym i finansowym. Znacznie trudniejszym, ale kluczowym zadaniem jest przeciwdziałanie odpływowi młodzieży, poprzez włączanie jej w procesy decyzyjne, wspieranie lokalnego wolontariatu i organizacji społecznych oraz umożliwienie podejmowania przez młodzież inicjatyw, również zarobkowych. Dlatego, mimo iż doświadczeni przedstawiciele samorządu posiadają większe kompetencje, warto pozostawić młodym przestrzeń do samodzielnego działania.

Tylko w ten sposób można budować poczucie współodpowiedzialności i inwestycji emocjonalnej młodych ludzi w los swojej małej ojczyzny. Celem polityki lokalnej powinno być więc nie tyle administracyjne zatrzymanie młodzieży, ile stworzenie takich warunków, by decyzja o opuszczeniu rodzinnego miasta była trudna i emocjonalnie kosztowna.

Teodor Sobczak
Prezes Fundacji Innowatorium

Cel raportu

Niniejszy raport ma na celu przedstawienie perspektywy młodego pokolenia w kontekście lokalnej polityki społecznej, kulturalnej i edukacyjnej. Fundamentalnym zamierzeniem jest podniesienie efektywności oraz transparentności działań kluczowych podmiotów funkcjonujących na szczeblu samorządowym i instytucjonalnym. Dostarczamy Państwu, kadrze zarządzającej i decyzyjnej, narzędzie analityczne wspierające proces podejmowania świadomych i adekwatnych interwencji, ukierunkowanych na zaspokojenie zidentyfikowanych potrzeb młodzieży. Równocześnie, poprzez upowszechnienie tych ustaleń, dążymy do uwidocznienia realnej sprawczości i wpływu młodych obywateli na kształtowanie ich najbliższego otoczenia.

Projekt COOPAXLE3 – warsztaty, debata, realna zmiana, który został dofinansowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w ramach programu „Młodzi Obywatele”, swoim zasięgiem objął sześć szkół z mniejszych miejscowości (do 55 tysięcy mieszkańców), z terenu pięciu województw. W ramach projektu młodzież brała udział w warsztatach diagnostycznych, podczas których przygotowała diagnozę lokalną oraz wypracowała pytania do włodarzy, którzy byli „odpytywani” podczas zorganizowanej przez nich debaty. Goście zaproszeni na debatę reprezentowali samorząd, lokalnych przedsiębiorców, lokalne instytucje kultury i sportu czy służby porządkowe.

Niniejszy dokument analityczny został opracowany na podstawie materiału empirycznego zebranego w ramach projektu COOPAXLE3. Został on zsyntetyzowany i uzupełniony o dane statystyczne pochodzące z Głównego Urzędu Statystycznego, wnioski z obserwacji badaczy i trenerów oraz katalog dobrych praktyk wykazujących potencjał do re-

plikacji w celu efektywnego reagowania na potrzeby młodzieży.

Raport jest zwieńczeniem procesu rozwoju świadomości i zaangażowania lokalnego, przez który przeszła młodzież. Jest to zarazem najnowszy element rozwojowy metodyki opracowanej przez Fundację Innowatorium, ukierunkowanej na aktywizowanie młodzieży do działalności obywatelskiej w ramach tzw. małych ojczyzn. Metoda ta stanowi naszą propozycję interwencji w obliczu niekorzystnych trendów demograficznych, które dotyczą mniejsze miejscowości i przyczyniają się do pogłębiania dysproporcji w jakości edukacji na obszarach słabiej zurbanizowanych.

Trzecia edycja projektu COOPAXLE, poza kluczowym celem podnoszenia kompetencji obywatelskich i świadomości młodych ludzi, konfrontowania ich z lokalnym establishmentem oraz inicjowania realnych modyfikacji w funkcjonowaniu społeczności, koncentruje się również na podniesieniu wiedzy i kompetencji otoczenia funkcjonowania młodzieży. Ponadto, strategicznym priorytetem jest osiągnięcie zdolności do autonomicznej reprodukcji projektu (samoreplikacji) przez lokalne społeczności, eliminującej konieczność ingerencji zewnętrznej.

Warto rozmawiać z młodzieżą. Takie zdanie to truizm, ale realizacja takiej rozmowy nie jest łatwa. Starsi narzekają na to, że młodzi są „roszczeniowi”, a „sami nic nie zrobią”. Młodzi mówią, że dorośli ich „olewają, tylko nakazują i wymagają” (wielu z nas, dorosłych, by się pod tym podpisało – 20 lat temu). Uderzmy się w piersi: w rozmowie z młodymi łatwo popadamy w mentorski ton, sypią się dobre rady i lekceważące westchnienia pod tytułem „no, ale za moich czasów...” i „ta dzisiejsza młodzież”. To

dobry przepis na to, by młodzież straciła chęć do rozmowy.

A zatem co robić? Słuchaj więcej niż mów, zadawaj pytania, bądź ciekaw i nie oceniaj, staraj się zrozumieć i upewnij się, że rozumiesz dobrze. To znów – odpowiedź prosta, a jednocześnie nie tak do końca.

Aby lepiej odpowiedzieć na to pytanie, porozmawialiśmy z ekspertami – osobami między 16. a 24. rokiem życia. Oto zestawienie ich wypowiedzi. Jedną z pierwszych była konstatacja, że dorosłym, gdy zwracają się do młodych, zdarza się zapominać o formach grzecznościowych. Ponadto dorośli często „umniejszają” problemy czy uczucia dzieci i młodzieży, spłaszczają je, trywializują. Obracają rozmowy w „życiowe lekcje”, kiedy młodzi nie tego potrzebują i nie o to proszą – ci ostatni czują się wtedy traktowani z góry, jak „gówniarze, którzy nic nie wiedzą”. Dzieje się tak również wtedy, gdy młode osoby przychodzą z ważnymi dla nich sprawami. Żartobliwe, lekkie podejście do tych kwestii, prezentowane przez dorosłych, powoduje, że młodzi tracą pewność siebie i zniechęcają się do dalszej konwersacji. Czasem to oni lepiej rozumieją źródła

barier w komunikacji ze starszym pokoleniem: widzą, że świat bardzo się zmienił, że ludzie w wieku ich rodziców czy dziadków byli wychowani w zupełnie innych czasach, przez co nie rozumieją oni opinii i punktu widzenia młodych. Dorośli „nie chcą się dowiedzieć, jak my myślimy, i zobaczyć świata naszymi oczami”. Jednak czasami dorośli chcą rozmawiać aż za bardzo: zadają zbyt osobiste pytania, drążą tematy, o których młodzi wolą nie mówić, a to „jakby stukać w bombę i czekać aż wybuchnie”. Wystarczy uważność i słowa: „jeśli mnie potrzebujesz, to jestem”. To bardzo ważne, bo czasem młodzi wiedzą, że bez pomocy dorosłych sobie nie poradzą. Jednak by po pomoc przyszli, potrzeba atmosfery zaufania i otwartości ze strony dorosłych, gotowości do zejścia na poziom młodzieży. No i młodzi mają głęboką nietolerancję na słowa rzucane na wiatr i brak szczerości – są detektorem gładkich i pustych obietnic.

Oni sami mówią: „wiemy dużo i chętnie się tym podzielimy, jeśli ktoś pyta ze szczerej ciekawości”. Młodzież dużo lepiej śledzi i nadąża za światem, jego problemami; może być dla nas przewodnikiem po tym świecie. Lepiej też wie, „co w trawie piszczy” w jej własnych miejscowościach. To młodzi

Ilustracja 1. Wstęp do warsztatów z młodymi mieszkańcami Góry Kalwarii, 2025

Źródło: Fot. Fundacja Innowatorium.

korzystają z publicznej przestrzeni: od chodników i ulic, poprzez środki transportu, po instytucje takie jak biblioteki itp. Mają „swoje miejsca”, często te, do których dorośli nie zaglądają. Sami czują, że mogliby być siłą napędową lokalnej społeczności – gdyby tylko ktoś traktował ich zdanie i obserwacje poważnie. Bywają ekspansywni, idąc w kierunku dorosłości, „wyrąbują” sobie niezależność w sposób często nieakceptowalny – i wiedzą o tym. Ale mają świadomość, że za ich zachowaniem stoi ważna dla nich potrzeba. I znów – gdyby ktoś chciał słuchać, to oni wiedzą, jak ograniczyć np. akty wandalizmu. Czy nie warto z tego skorzystać?

Usłyszenie odpowiedzi wymaga budowania relacji na długo wcześniej, zanim zaczniemy oczekiwać od młodzieży, by „nam powiedziała”, by się włączyła, zaangażowała, zmieniła swoje zachowanie. Młodzi chcą mówić i chcą być słyszani. Za tym, że milczą lub manifestują swoją obecność w buntowniczy sposób, często stoi brak wiary, że ich głos się liczy. Wysłuchanie się w ten głos, zrozumienie, jakie potrzeby stoją za formułowanymi oczekiwaniami, np. powtarzającym się zawsze i wszędzie postulatem: „chcemy, by w naszej miejscowości był McDonald’s i wielkie centrum handlowe”, procentuje otwartością i gotowością młodych do dialogu. Może się okazać, że za pragnieniem McDonald’sa stoi potrzeba własnego miejsca do spotkań.

Nie ma jednej złotej metody dotarcia do młodych. Warto być cierpliwym, szczerym i otwartym, szukać dróg komunikacji i eksperymentować. W naszej metodzie używamy gier symulacyjnych, metod warsztatowych, kładziemy duży nacisk na budowanie atmosfery. Zaczynamy od rozluźniających (tzn. „luzackich”, często śmiesznych) zabaw, ale też od poznania uczestników warsztatów (np. poprzez zabawę polegającą na podaniu swojego imienia z przymiotnikiem określającym tę osobę, zaczynającym się na pierwszą literę imienia – zabawa spopularyzowana ostatnio w serialu „1670”). Dzięki tej prostej zabawie my – obcy ludzie możemy podejrzeć odrobinę charakter młodych, dowiedzieć się, jak zachowują się jako grupa, a przede wszystkim

dać im i nam okazję do przedstawienia się, poznania swoich imion. To pomaga nam też w dalszej pracy z grupą.

Potem, poprzez grę, pytamy ich o zdanie: o ich potrzeby, ich spostrzeżenia, opinie, obawy i marzenia. Gra daje ogromne możliwości otwierania się uczestników, pozwala im niejako zza zasłonki, jaką staje się rola w grze, opowiedzieć o tym, co widzą i słyszą w swoim otoczeniu. Warto pamiętać, że gra to furtka, dzięki której późniejsze działania stają się łatwiejsze. Dostarcza prawdziwych doświadczeń w nieprawdziwych, a przez to bezpiecznych okolicznościach. Pozwala na spojrzenie z dystansu i popełnianie błędów bez konsekwencji. Bardzo ważne jest następujące po rozgrywce podsumowanie warsztatów, gry – pytamy wtedy o doświadczenie, odczucia, refleksje. Pytamy: „dlaczego tak czułeś/ czułaś, czemu przyjąłeś/przyjęłaś taką postawę, jakie są z tego korzyści”. Omawiamy różne strategie w grze i przyglądamy się temu, co idzie za taką czy inną strategią, jakie są jej konsekwencje. Łatwiej wtedy pokazać inne możliwości wyboru, inną perspektywę: „ty się czujesz tak/ masz takie problemy/ potrzeby, a ktoś inny takie”. I porozmawiać o tym, co jest tu i teraz, w rzeczywistości, i co można z tym zrobić.

Pod tym linkiem znajdziesz materiały, które pomogą Ci zrealizować podobny do CoopAxle’a projekt samodzielnie:

<https://innowatorium.org/coopaxle3/>.

Jednak jeśli chcesz wiedzieć, jak robią to inne organizacje, to zajrzyj tu:

- <https://sosdlaedukacji.pl/debaty-mlodziezowe/>;
- <https://zwolnienizteorii.pl/>;
- <https://www.debatywszkole.pl/>;
- <https://projektyedukacyjne.org/szkolne-kluby-debat/>;
- https://www.pah.org.pl/wp-content/uploads/2017/06/2017_dlaszkol_kampania_zrobmy-pokoj_poradnik_jak_zorganizowac_debate.pdf.

Dane - Góra Kalwaria

Demografia

W roku 2024 liczba ludności gminy miejsko-wiejskiej Góra Kalwaria wyniosła 28 622 (kobiety – 14 702, mężczyźni – 13 920). Z danych GUS wynika, że w latach 2021-2024 gmina notowała dodatnie saldo migracji, co oznacza, że liczba osób osiedlających się na jej terenie była wyższa niż liczba wymeldowań. Najwyższy wynik odnotowano w 2024 roku, kiedy saldo wyniosło aż 342, przy 615 zameldowaniach (jest to najwyższy wynik w analizowanych

latach) oraz 273 wymeldowaniach (jest to najniższy wynik). Ta tendencja utrzymuje się od kilku lat, saldo pozostaje dodatnie. To zjawisko może świadczyć o rosnącej atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania, co może być efektem bliskości Warszawy, korzystnych warunków życia czy rozwoju lokalnego (tab. 1).

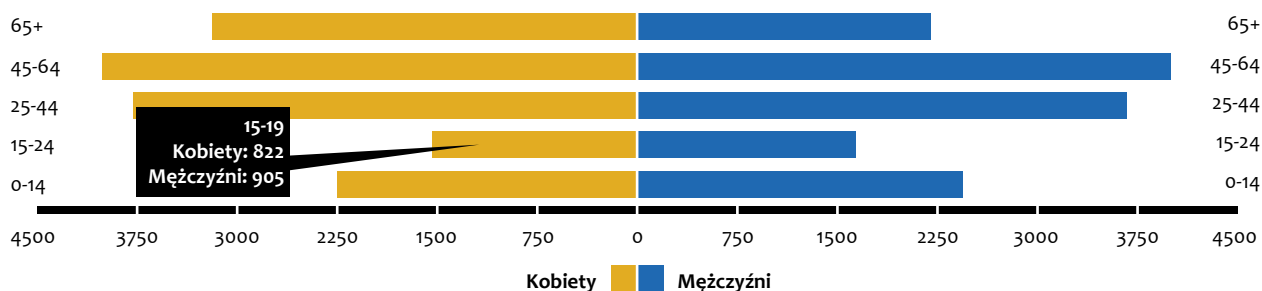
Tabela 1. Saldo migracji w gminie Góra Kalwaria, 2021–2024

Rok	Zameldowania	Wymeldowania	Saldo migracji
2024	615	273	342
2023	516	296	220
2022	422	311	111
2021	517	290	227

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/kategoria/1974>.

Analiza danych demograficznych wskazuje, że w latach 2022-2024 w gminie utrzymywał się ujemny przyrost naturalny, czyli liczba zgonów przewyższała liczbę urodzeń. W analizowanym okresie najniższy wynik odnotowano w 2023 roku (–119), natomiast w kolejnym roku sytuacja nieco się poprawiła, ponieważ przyrost naturalny wyniósł –72. Warto również zauważyć, że liczba urodzeń systematycznie maleje, z 274 w 2022 roku do 214 w 2024 roku. Taki trend może świadczyć o niskiej dzietno-

ści wśród mieszkańców oraz o starzeniu się społeczeństwa. Utrzymujący się ujemny przyrost naturalny może, w dłuższej perspektywie, prowadzić do zmian w strukturze demograficznej gminy, mimo dodatniego salda migracji (wykres 1, tab. 2).

Wykres 1. Piramida wieku mieszkańców gminy Góra Kalwaria, 2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/kategoria/1974>.

Tabela 2. Przyrost naturalny w gminie Góra Kalwaria, 2022–2024

Rok	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2024	214	286	–72
2023	227	346	–119
2022	274	335	–61

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/kategoria/1974>.

Rynek pracy

Według danych GUS, w latach 2021-2024 obserwuje się stopniowy spadek stopy bezrobocia w gminie. W 2021 roku wskaźnik ten wynosił 4,4%, w kolejnych latach nieco wzrósł, natomiast w 2024 roku spadł do 3,4%, co oznacza poprawę sytuacji na lokalnym rynku pracy o jeden punkt procentowy. Poziom bezrobocia w gminie Góra Kalwaria jest niższy od średniej krajowej, która w 2024 roku wynosiła 5,1%, oraz niższy od średniej województwa mazowieckiego (4,0%). Może to świadczyć o korzystnej

Tabela 3. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w gminie Góra Kalwaria w latach 2021–2024

Rok	Stopa bezrobocia
2024	3,4%
2023	4,6%
2022	4,7%
2021	4,4%

Źródło: Polska w liczbach, www.polskawliczbach.pl/gmina_Gora_Kalwaria.

sytuacji gospodarczej w regionie oraz dobrym dostępem do miejsc pracy (tab. 3).

Oświata i wychowanie

Z danych wynika, że wydatki gminy na oświatę i wychowanie rosły na przestrzeni lat 2021-2024. Przez ten czas odnotowano wzrost nakładów o prawie 47 mln złotych, przy czym największą różnicę da się zaobserwować między latami 2023 i 2024, gdzie wyniosła ona ponad 20 mln złotych (tab. 4). Taka tendencja świadczy o zwiększonym nacisku władz gminy na rozwój edukacji i poprawę warunków nauczania, co może pozytywnie wpływać na rozwój społeczeństwa.

Liczba uczniów szkół podstawowych w gminie w latach 2021–2023 utrzymywała się na podobnym

Tabela 4. Wydatki gminy Góra Kalwaria na oświatę i wychowanie, 2021–2024

Rok	Wydatki – oświata i wychowanie
2024	102 536 446,99 PLN
2023	82 516 530,85 PLN
2022	65 418 706,51 PLN
2021	55 633 765,13 PLN

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/kategoria/1974>.

poziomie. Z kolei liczba uczniów szkół ponadpodstawowych sukcesywnie rosła (tab. 5).

Tabela 5. Liczba uczniów w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych w gminie Góra Kalwaria w latach 2021–2023

Rok	Uczniowie szkół podstawowych	Uczniowie liceów ogólnokształcących	Uczniowie techników	Uczniowie szkół branżowych I st.
2023	2443	735	437	328
2022	2499	650	419	271
2021	2432	541	350	246

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/kategoria/1974>, Polska w liczbach, www.polskawliczbach.pl/gmina_Gora_Kalwaria.

Projekt w pigułce

W dniach 30-31 października 2025 roku, w Zespole Szkół Zawodowych im. Marszałka F. Bieleńskiego w Górze Kalwarii odbyły się warsztaty edukacyjne angażujące młodzież w życie obywatelskie ich miasta. Zajęcia prowadzone były przez trenerów Fundacji Wspierania Edukacji i Rozwoju „Innowatorium” i zostały dofinansowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w ramach programu „Młodzi Obywatele”. W warsztatach brali udział uczniowie klasy 2 i 3, a głównym tematem poruszonym na spotkaniach były potrzeby młodzieży i lokalne działania, które mogłyby zachęcić migrujących mieszkańców do powrotu w rodzinne strony.

Pierwszego dnia grupy wykorzystały autorską grę edukacyjną „Invest In...”, która pozwoliła im dokonać diagnozy lokalnej oraz ich własnych potrzeb. Następnie młodzież przygotowała listę mocnych i słabych stron swojego miasta, a także sformułowała tzw. „Koncert życzeń”, czyli wizje wymarzonych rozwiązań, które ich zdaniem poprawiłyby tu jakość życia. Zwieńczeniem spotkania była otwarta debata z udziałem młodzieży oraz zaproszonych gości, m.in. lokalnych samorządowców. Była to okazja do rozmowy z władzami, ale również i zapre-

zentowania wyników wcześniejszej pracy warsztatowej. W trakcie dyskusji uczniowie zadali 21 wnikliwych pytań, które dotyczyły bieżących problemów i planów rozwoju miasta. Wśród poruszanych zagadnień znalazły się między innymi kwestie dostępności usług, w tym oferty sportowej i kulturowej, infrastruktury, bezpieczeństwa, a także opieki zdrowotnej.

Uczniowie pracowali również w formule World Cafe, które jest narzędziem umożliwiającym pogłębienie poruszanych zagadnień w mniejszych grupach. Wynikiem tego zadania było wypracowanie propozycji kanału i zasad komunikacji z władzami, przeanalizowanie szans oraz zagrożeń rozwojowych gminy w perspektywie pięciu lat oraz określenie, co sami uczniowie, jako młodzi mieszkańcy, mogą zrobić dla swojego miasta i jakiego wsparcia oczekują od samorządu.

Ilustracja 2. Przebieg projektu w pigułce

Diagnoza lokalna

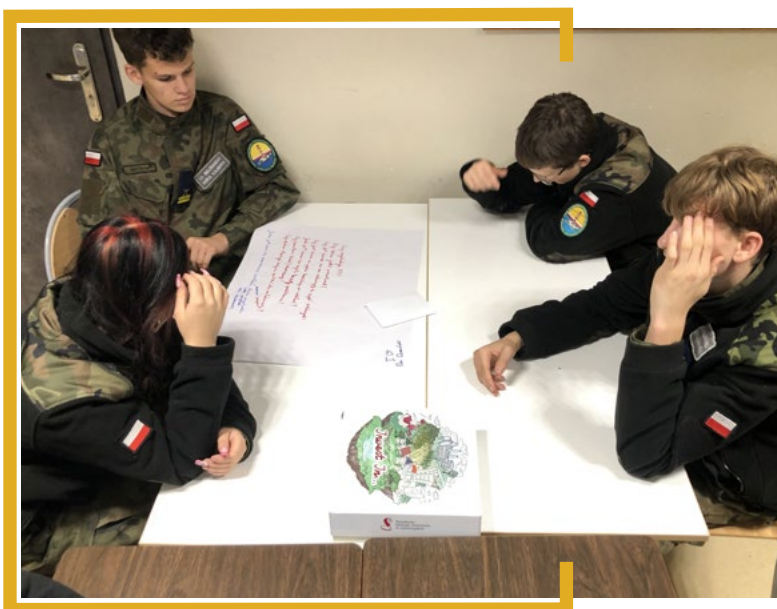
Mocne strony miasta

Podczas warsztatów młodzież podjęła się diagnozy lokalnej miasta, w tym znalezienia pozytywów, które zauważa w swoim miejscu zamieszkania. Młodzi zwrócili uwagę na zalety krajobrazowe oraz te związane położeniem Góry Kalwarii, takie jak zieleń na terenie miasta, bliskość rzeki Wisły oraz tereny rolne otaczające miejscowość. Za ułatwienie uznano dostęp do obwodnicy, dzięki której mieszkańcy mogą w szybki sposób dojechać do większych ośrodków. Uczniowie lubią spokojną atmosferę panującą w mieście oraz brak przeludnienia i tłumów, związany ze stosunkowo niedużą liczbą mieszkańców Góry Kalwarii. Dzięki zamontowanym na terenie miasta kamerom czują się bezpieczniej. Doceniają również szkoły i poziom edukacji, zabytki czy dostępność takich instytucji jak opieka społeczna, straż miejska, straż pożarna oraz policja.

Uczniowie szkoły średniej wskazali także dużo miejsc oraz sposobów na spędzanie wolnego czasu, jak parki, place zabaw, rynek i znajdujące się niedaleko niego kino Uciecha. Pojawiły się głosy szczególnie ceniące sobie ofertę rekreacyjno-sportową, jak boiska lub basen w Ośrodku Sportu i Rekreacji, a także działające w tym samym budynku, w sezonie zimowym, lodowisko. Młodzież zauważyła również, że miasto stara się zaangażować ją w życie kulturalne, poprzez organizację różnych wydarzeń, w tym zapraszanie znanych osób, a także motywować do aktywności ruchowej, poprzez takie inicjatywy, jak np. biegi charytatywne.

Młodzi doceniają, że na terenie gminy dostępna jest zróżnicowana oferta gastronomiczna, dzięki restauracjom specjalizującym się w kuchni azjatyckiej, w tym punktowi z kebabem o nazwie Kebabista. Wymieniona została również popularna sieć fast foodów McDonald's, ale także lokalna pizzeria Biesiadowo. Młodzież docenia to, iż w mie-

ście funkcjonują różne sieci sklepów, drogerie, salony kosmetyczne i poczta. Wymieniano popularne sieci, jak Żabka, Rossmann, Biedronka oraz znajdujące się obok szkoły Netto, ale także te lokalne, np. sklep spożywczy Radomscy. Młodzi mieszkańcy za mocną stronę miasta uznali również szkołę jazdy Jacka Kostrzewy oraz fabrykę firmy Hortex, która zapewnia miejsca pracy niektórym mieszkańcom.

Ilustracja 3. Warsztaty z młodymi mieszkańcami Góry Kalwarii
Źródło: Fot. Fundacja Innowatorium.

Słabe strony miasta

Uczestnicy warsztatów mieli również okazję do zdiagnozowania i wskazania słabych stron Góry Kalwarii. Młodzież zwróciła uwagę na liczne problemy związane z bezpieczeństwem w mieście, które wywołują poczucie zagrożenia i dyskomfort wśród mieszkańców. Wskazywano przede wszystkim na niepokojące zjawiska społeczne, takie jak obecność grup młodzieży nadużywającej alkoholu i innych

używek, także w młodym wieku. Po godzinie 22:00 miasto ma się stawać znacznie mniej bezpieczne, a na ulicach ma dochodzić do przypadków chuligaństwa i niebezpiecznych wyścigów samochodowych, organizowanych przez zamaskowanych kierowców. Krytyce poddano również funkcjonowanie służb porządkowych. Uczniowie wskazali na złą, ich zdaniem, organizację pracy policji, brak dyżurnego w nocy oraz długi czas oczekiwania na interwencję. Wśród zagrożeń wymieniono także pijaństwo, kradzieże i obecność bezdomnych na przystankach, co potęguje poczucie zagrożenia. Zepsute oświetlenie uliczne i liczne obiekty grożące zawaleniem stanowią nie tylko realne ryzyko wypadków, ale też sprzyjają niebezpiecznym zachowaniom.

W obszarze transportu publicznego wskazano na szereg czynników utrudniających codzienne funkcjonowanie i poruszanie się po mieście. Jednym z najczęściej wymienianych problemów był słabo rozwinięty transport publiczny. Uczniowie zwracali uwagę na brak dogodnych połączeń autobusowych, utrudniony dojazd do szkoły oraz zbyt rzadkie kursowanie pociągów. Na dworcu PKP ponadto brakuje podstawowych udogodnień, takich jak komunikaty głosowe czy też po prostu dostateczna liczba ławek. Obecny stan infrastruktury komunikacyjnej również pozostawia wiele do życzenia. Dziury w drogach, słabo rozbudowana sieć ścieżek rowerowych – wszystko to negatywnie wpływa na komfort podróżowania.

Krytyce poddano również kwestie związane z ochroną zdrowia i środowiskiem naturalnym. Uczestnicy warsztatów podkreślali, że w przestrzeni miejskiej widoczny jest brak dbałości o czystość i porządek, zwłaszcza w rejonach mniej uczęszczanych, gdzie pojawiają się stosy śmieci. Rudery, które od lat nie zostały zabezpieczone, stanowią nie tylko zagrożenie dla zdrowia i życia, ale także psują estetykę miasta. Zauważono, że ochronie zdrowia nie sprzyjają także wspomniane wyżej zjawiska patologiczne, takie jak nadużywanie alkoholu i używek przez nieletnich, co negatywnie wpływa zarówno na jednostki, jak i na całe środowisko lokalne.

W zakresie rekreacji wskazywano przede wszystkim na słabo rozwiniętą ofertę kulturalno-rozrywkową. Lokalne kino oceniono jako mało nowoczesne i ograniczone pod względem repertuaru, a w mieście, zdaniem uczniów, brakuje atrakcji oraz infrastruktury umożliwiających aktywny wypoczynek. Pojawiły się też inne zażalenia dotyczące problemów społecznych, negatywnie wpływających na atmosferę w Górze Kalwarii. Wymieniono brak wzajemnego szacunku, hejt ze strony starszych mieszkańców oraz obecność toksycznych zachowań w relacjach międzyludzkich.

Ilustracja 4. Warsztaty z młodymi mieszkańcami Góry Kalwarii
Źródło: Fot. Fundacja Innowatorium.

Koncert życzeń

Program warsztatów zawierał również zadanie, w którym młodzież opisała swoje potrzeby i oczekiwania wobec samorządu. Po pierwsze, odnoszono się do możliwości spędzania czasu wolnego i integracji z rówieśnikami. Wśród pomysłów

pojawiały się takie propozycje jak park trampolin, park linowy, wrotkowisko czy aqua park. Uczniowie chcieliby też, by w mieście częściej organizowano wydarzenia rozrywkowe, takie jak koncerty czy też festyny. Wyrazili potrzebę rozbudowy parków, dodania większej liczby ławek, czystych toalet i miejsc do aktywnego odpoczynku. Ponadto ich zdaniem oferta kulturalna miasta powinna doczekać się większego zainteresowania ze strony samorządu. Powstanie muzeum historycznego, ale też oddzielnej przestrzeni pozwalającej uzdolnionym ludziom prezentować swoje dokonania, w opinii uczniów zrzeszałyby społeczność.

Ilustracja 5. Warsztaty z młodymi mieszkańcami Góry Kalwarii
Źródło: Fot. Fundacja Innowatorium.

Młodzież zwróciła także uwagę na rozwój usług i gastronomii. Wśród pomysłów pojawiły się wypożyczalnie hulajnóg elektrycznych, wprowadzenie usług dostawczych, takich jak Glovo, a także budowa galerii handlowej, spełniającej wszystkie potrzeby zakupowe mieszkańców. Uczestnicy warsztatów chcieliby też, by w Górze Kalwarii działało więcej salonów kosmetycznych i fryzjerskich oferujących lepszej jakości usługi. Młodzież wskazała

także na potrzebę otwarcia nowych restauracji, kawiarni oraz popularnych lokali, takich jak KFC, które sprzyjałyby spotkaniom młodzieży.

Kolejnym, ważnym tematem jest transport publiczny. Młodzież potrzebuje częstszych kursów autobusów i pociągów, szczególnie linii R80 i L15, oraz lepszych połączeń z okolicznymi miejscowościami. Uczniowie podkreślali, że darmowe linie L i częstsze kursy ułatwiłyby im codzienne dojazdy do szkoły czy pracy. Zwracali też uwagę na konieczność modernizacji dróg i chodników, budowy ścieżek rowerowych i zabudowy przystanków. Wśród konkretnych pomysłów znalazły się: montaż biletomatów na PKP, zwiększenie liczby ławek na przystankach czy też pomysł wprowadzenia usług typu Uber czy Bolt, umożliwiających mieszkańcom przemieszczanie się bez konieczności długiego czekania na najbliższy środek transportu publicznego.

Wśród życzeń młodych mieszkańców pojawiły się również kwestie opieki zdrowotnej i bezpieczeństwa. Uczniowie chcieliby, aby w mieście powstał nowoczesny szpital lub by rozbudowano obecne placówki medyczne i zwiększono liczbę specjalistów. Ważna jest też dla nich lepsza organizacja opieki zdrowotnej i krótszy czas oczekiwania na wizyty. W zakresie bezpieczeństwa młodzież chciała by większej obecności patroli w późnych godzinach wieczornych oraz poprawy oświetlenia ulic. Wskazała również na konieczność zadbania o porządek na Rynku i zapewnienia opieki osobom bezdomnym.

Na koniec uczestnicy wskazali na potrzebę większej dbałości o czystość ulic i parków, co byłoby z korzyścią dla estetyki miasta. Chcieliby także, żeby w mieście powstawało więcej inicjatyw angażujących młodzież oraz pomysłów, które budują wspólnotę, takich jak akcje społeczne czy lokalne projekty.

Debata

31 października 2025 roku w Górze Kalwarii odbyła się debata z udziałem młodych mieszkańców oraz zaproszonych gości: Starosty Powiatu Piaseczyńskiego, Ewy Lubianiec, Burmistrza Góry Kalwarii, Arkadiusza Strzyżewskiego, Członka Zarządu Powiatu Piaseczyńskiego, Roberta Kornberga, Dyrektora Ośrodka Kultury w Górze Kalwarii, Dariusza

Falany oraz Komendanta Komisariatu Policji w Górze Kalwarii, podinspektora Tomasza Jeżewskiego. Spotkanie miało na celu omówienie spraw ważnych dla młodzieży oraz zadanie panelistom 21 istotnych pytań. Goście odpowiadali na pytania, wyjaśniając aktualne działania gminy oraz plany na przyszłość.

Ilustracja 6. Debata z udziałem zaproszonych gości

Źródło: Fot. Fundacja Innowatorium.

PYTANIA MŁODZIEŻY

ODPOWIEDZI PANELISTÓW

1.

Czy są plany modernizacji dróg, chodników oraz poprawienia ich jakości w różnych miejscowościach? Jak i komu wskazywać miejsca, w których chodniki są uszkodzone?

- Tym zakresem działalności zajmuje się Wydział Inwestycji i Drogownictwa.
- Wnioski powinno się składać do Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria.

2.

Czy są podejmowane kroki w sprawie niebezpiecznych odcinków dróg (np. wyjazd z Krzaków Czaplinkowskich, lustro się nie sprawdza)?

- Niebezpieczeństwo wynika z niedoświetlenia przejść dla pieszych, w związku z czym został złożony projekt obywatelski, który wygrał.

PYTANIA MŁODZIEŻY	ODPOWIEDZI PANELISTÓW
	• Droga z Krzaków Czaplinkowskich jest teraz modernizowana, a w samej miejscowości planowane jest wybudowanie ronda, aby było bezpieczniej. • Co do skrzyżowania w Krzakach Czaplinkowskich, to jeszcze nie ma planów, ale gmina zamierza się temu przyjrzeć.
3. Czy gmina ma plan na budowę nowych ścieżek rowerowych i poprawę istniejących tras, np. do zamku w Czersku (trasa kończy się w sadach)?	• Tak, gmina ma taki plan i koncepcję rozbudowy ścieżek rowerowych na terenie całej gminy. • Jest to kilka dobrych kilometrów z centrum w stronę ul. Kalwaryjskiej, z Czerska przez ul. Wojska Polskiego, w stronę ul. Wyżyńskiego i do miejscowości Kąty. • W tym roku gmina będzie składać kolejny wniosek o dofinansowanie, ale na ten moment jest to tylko koncepcja.
4. Czy planowana jest poprawa rozkładów autobusów, a także zwiększenie liczby kursów pociągów? Chodzi m.in. o autobusy L54, 742, L13, linie do Piaseczna, Góra Kalwaria–Grójec.	• Rozkład jazdy cały czas ulega modyfikacjom. • Liczba kursów linii 742 uległa w tym roku zmianie, o co gmina walczyła trzy lata, aż doszła do kompromisu z gminą Konstancin, która też musi za to płacić. • Autobus L13 już nie istnieje, natomiast istnieje L54 i wszelkie wnioski w zakresie jego rozkładu jazdy i trasy należy składać do Urzędu. • Gmina kończy negocjacje z Konstancinem i linie L14 oraz L15 powinny również wrócić do obiegu.
5. Czy można przywrócić trasę L13 albo zmienić trasę L54 tak, by przejeżdżała przez Zalesie Górne?	• Gmina planuje i jest na dobrej drodze, żeby skomunikować Zalesie. • Burmistrzowie Piaseczna i Konstancina są zainteresowani tym, aby to była wspólna linia trzech gmin.
6. Czy jest możliwość, by autobusy linii L jeździły przegubowe (większe), skoro jest tak duże zapotrzebowanie?	• Wszystkie uwagi związane ze spóźnianiem się autobusów czy przepełnieniem należy zgłaszać do Urzędu, żeby gmina miała jakiegokolwiek informacje w tej sprawie i mogła je przekazać zewnętrznej firmie, która się tym zajmuje.
7. Czy istnieje możliwość dostosowania porannego autobusu L54 do godzin naszych dzwonek? Czy jest szansa na modernizację stacji PKP, postawienia biletomatów na gotówkę, ławeczek, dodania więcej kamer oraz poszerzenia peronów?	• Modernizacją stacji PKP nie będzie się zajmować gmina, tylko spółka PKP PLK, i jest taki plan. • Istnieje też plan wybudowania stacji przesiadkowej przy ul. Skierniewickiej. • Co do biletomatu, takowy postawiony został już kilka miesięcy temu, natomiast gmina nie jest poinformowana w kwestii ewentualnych usterek, awarii itp.

PYTANIA MŁODZIEŻY

ODPOWIEDZI PANELISTÓW

8.

W jaki sposób planujecie zmodernizować przystanki autobusowe oraz poprawić ich stan (np. ławki, wiaty)?

- Gmina ponownie zachęca do wysyłania wniosków, które w miarę możliwości będą realizowane.
- Przykładem jest wniosek o ławkę na przystanku przy cmentarzu – ławkę tę postawiono.
- Zatem, jeżeli jest potrzeba większej liczby ławek czy powiększenia wiat na najbardziej obleganych przystankach, to należy w tej sprawie pisać.

9.

Czy jest szansa, aby przystanek PKS z Grójca był bliżej szkoły?

- Wcześniej nie pojawił się taki postulat, w związku z tym prośba o zgłoszenie zapotrzebowania do Urzędu.

10.

Czy jest w planach budowa szpitala oraz poprawa jakości usług medycznych w gminie?

- Gminy nie stać na wybudowanie szpitala, bo wiąże się to z ogromnym nakładem finansowym. Pytanie to należy kierować do Starosty Powiatu.
- Starosta uważa, że dużo się zmieniło w zakresie opieki zdrowotnej i dostępności lekarzy, i te zmiany są na plus.
- Ponadto półtora roku temu na terenie gminy powstała już trzecia przychodnia.
- Powiat nie planuje budowy szpitala, ponieważ takowy już istnieje.

11.

Jaki jest problem z zatrudnieniem lekarzy i personelu medycznego, skoro zapotrzebowanie jest duże, ze względu na dużą liczbę osób starszych?

- Lekarzy jest najzwyczajniej za mało i jest to problem nie tylko tutaj, powiatowy.
- Na ten moment w szpitalu w Piasecznie nie ma problemów z kadrą.

12.

Czy w planach jest budowa galerii handlowej, KFC lub innych, nowych punktów gastronomicznych i rozrywkowych?

- Nie jest to kwestia tylko i wyłącznie gminy, której zadaniem jest stwarzanie warunków dla inwestorów.

13.

Czy można stworzyć miejsce spotkań, strefę rekreacyjną dla młodzieży (np. kręgle, klub dla młodzieży) oraz organizować więcej imprez kulturalno-edukacyjnych, a także dofinansować sport?

- Ośrodek Sportu i Rekreacji stara się spełnić wszystkie potrzeby mieszkańców, w tym wysłuchać ich pomysłów oraz wesprzeć ich w inicjatywie.
- W mieście znajduje się Centrum Wolontariatu i jest to miejsce, gdzie młodzież może nie tylko wspólnie spędzić razem czas, np. na graniu w gry planszowe czy nauce, ale również podzielić się swoimi pomysłami na wydarzenia.
- Pojawił się też pomysł stworzenia nowego miejsca do integracji w pobliżu basenu.

14.

Czy jest szansa wycieczek programowych i zagranicznych dla uczniów szkół średnich, nie tylko dla technikum?

- Za program i organizację wycieczek odpowiada szkoła i dyrektor, przy tym wymagane jest spełnianie podstawy programowej.
- Za finansowanie większości wycieczek odpowiadają rodzice uczniów, a to też ma wpływ na plan wycieczki.
- Gmina bierze udział w inicjatywach europejskich, dzięki którym młodzież mogła wyjechać np. do Brukseli, w związku z realizacją projektu.
- Starosta mówi, że będzie starał się wspomóc młodzież oraz dyrekcję w realizacji planów, w zakresie swoich możliwości.
- Istnieje program Poznaj Polskę, w którym gminy mogą starać się o dofinansowanie na wycieczki szkolne.

15.

Czy szkoły mogą liczyć na dotacje na rozbudowę, remonty i zakup pomocy naukowych oraz dofinansowanie podręczników?

- Paneliści odpowiadają, że obecnie już ma to miejsce – starają się unowocześniać, rozbudowywać i wyposażać szkoły, w miarę możliwości budżetu powiatowego.
- Biuro Pozyskiwania Środków Zewnętrznych w Starostwie Powiatowym aplikuje do wszelkich programów, które to umożliwiają.

16.

Dlaczego, skoro w mieście są klasy mundurowe, nie ma strzelnicy ani większego wsparcia dla takich kierunków?

- Zdaniem panelistów taka inicjatywa jest bardziej biznesowa niż związana z edukacją.
- Na terenie miasta powstała już nowoczesna strzelnica kontenerowa.
- Łatwiejsze jest wybudowanie strzelnicy zamkniętej niżeli otwartej, na zewnątrz, bo mogłoby się to spotkać z niezadowoleniem niektórych mieszkańców miasta.
- Klasa mundurowa w szkole w Górze Kalwarii nie jest profilem licencjonowanym.

17.

Czy będzie dofinansowanie Straży Miejskiej w celu poprawy bezpieczeństwa i czy Policja mogłaby skuteczniej reagować na ważniejsze wykroczenia oraz mieć dyżurnego w nocy?

- Głównym problemem są braki kadrowe w Policji, które skalą obejmują cały kraj.
- Ze względu na to, obecnie zatrudnienie dyżurnego w nocy jest niemożliwe, ale nocne dyżury przejmuje Komenda Powiatowa.
- Jest szansa na wydłużenie godzin pracy Straży Miejskiej.
- Zdaniem samorządu, główną pomocą w zapewnieniu bezpieczeństwa jest monitoring miasta.

18.

Czy planowana jest budowa bezpłatnych i czystych toalet publicznych na Rynku i w popularnych miejscach?

- Powstaje projekt wybudowania publicznej, bezpłatnej toalety za Ratuszem i obecnie jest on na etapie inwestycyjnym.

PYTANIA MŁODZIEŻY

ODPOWIEDZI PANELISTÓW

19.

Czy można poprawić estetykę i funkcjonalność Rynku – np. zadaszenia, miejsca schronienia przed deszczem, ławki?

- Jest już projekt poprawienia przede wszystkim nawierzchni Rynku, przy zachowaniu powierzchni zielonych, ale powiat czeka na dofinansowanie.
- Pojawią się również wiaty chroniące przed deszczem i wiatrem.

20.

Co gmina planuje zrobić, by usunąć nieprzyjemny zapach szamba z ul. Pijarskiej?

- Samorząd nie ma pewności, czy ten problem nie został już rozwiązany.
- Tłumaczy jednak, że pojawił się on ze względu na pozostawienie elementów starej kanalizacji podczas remontu.
- Jeżeli ten problem się ponownie pojawi, to młodzież proszona jest o zawiadomienie o nim bezpośrednio samorządu.

21.

Dlaczego w mieście nie ma Uberów?

- Samorząd proponuje skontaktowanie się z firmą w celu zapytania, czy jest możliwość, aby jej usługi były świadczone również na terenie gminy Góra Kalwaria.

Wnioski

Gmina Góra Kalwaria wykazuje duże zaangażowanie, jeśli chodzi o poprawę infrastruktury, bezpieczeństwa i jakości życia mieszkańców, a w szczególności młodzieży. Widać, że podejmuje działania w zakresie modernizacji dróg, rozbudowy ścieżek rowerowych oraz poprawy komunikacji publicznej, zachęcając mieszkańców do składania wniosków, zgłaszania problemów i dzielenia się własnymi pomysłami. Współpracuje z powiatem, innymi gminami oraz instytucjami, w celu pozyskiwania środków zewnętrznych do realizacji inwestycji. Samorząd dąży do tworzenia przestrzeni sprzyjających integracji, aktywności społecznej i rozwojowi młodych ludzi, a także do zwiększenia bezpieczeństwa w mieście. Gmina jest otwarta na dialog i konsekwentnie

Ilustracja 7. World Cafe z młodymi mieszkańcami Góry Kalwarii, z udziałem m.in. Starosty Ewy Lubianiec, Burmistrza Arkadiusza Strzyżewskiego i Członka Zarządu Powiatu, Roberta Kornberga
Źródło: Fot. Fundacja Innowatorium.

realizuje projekty zgłaszane przez mieszkańców, stawiając na współpracę i wspólne budowanie nowoczesnej, przyjaznej przestrzeni miejskiej.

World Cafe

Ważnym elementem warsztatów była praca w formule World Cafe, sprzyjającej wymianie myśli i pogłębieniu dyskusji w mniejszych grupach. W tym przypadku, uczniowie zostali podzieleni na cztery stoły. Dzięki temu młodzież mogła w sposób usystematyzowany przedstawić swoje spostrzeżenia, a także wspólnie poszukać rozwiązań. Podczas spotkania uczestnicy podjęli cztery kluczowe kwestie:

- wypracowanie kanałów i zasad komunikacji między urzędem a młodzieżą,

- wizja kierunku rozwoju gminy w perspektywie pięciu lat w kontekście szans,
- wizja kierunku rozwoju gminy w perspektywie pięciu lat w kontekście zagrożeń,
- obszary, w których młodzi mieszkańcy mogą coś zrobić dla swojego miasta, i sposoby wsparcia ich przez samorząd.

Kanały i zasady komunikacji

Wśród propozycji uczniów dotyczących kanałów i zasad komunikacji między Urzędem a młodzieżą znalazły się m.in.:

- wykorzystanie profilu gminy Góra Kalwaria do przekazywania informacji i prowadzenia dialogu z młodzieżą,
- regularne aktualizowanie strony internetowej Urzędu i Starostwa, zawierające komunikaty, formularze i treści skierowane do młodzieży,
- umożliwienie kontaktu z przedstawicielami Urzędu, Burmistrzem lub Zarządem Powiatu za pośrednictwem poczty elektronicznej,

- organizowanie cyklicznych spotkań, debat i konsultacji z udziałem młodzieży oraz przedstawicieli władz lokalnych,
- wykorzystywanie nowoczesnych komunikatorów, takich jak Messenger czy WhatsApp, do szybkiej i bezpośredniej wymiany informacji,
- wprowadzenie systemu umawiania indywidualnych spotkań i rozmów z urzędnikami, Komendantem i Dyrektorem Ośrodka Kultury,
- rozwijanie współpracy z Urzędem poprzez instytucje lokalne, takie jak szkoły czy Młodzieżowa Rada Gminy.

Wizja kierunku rozwoju gminy w perspektywie pięciu lat

Szanse	Zagrożenia
• Inwestycje w sporty wodne. • Wykorzystanie potencjału bliskości Wisły. • Promocja marki Urzecza. • Wykorzystanie regionu sadowniczego.	• Zbyt małe zaangażowanie młodzieży (lub jego całkowity brak) w rozwój gminy. • Zbyt duży nacisk na inwestycje w aspekt kulturalno-historyczny gminy.

Szanse	Zagrożenia
• Zaangażowanie młodych ludzi w życie i rozwój gminy. • Większy nakład na budowę mieszkań. • Odpowiednie gospodarowanie zabytkami. • Powrót mieszkańców do miasta. • Stworzenie przestrzeni dla uzdolnionych artystów do prezentowania swoich talentów – możliwość zyskania rozgłosu. • Rozwój komunikacji miejskiej. • Powstanie Muzeum Sztuki w Czersku.	• Migracje mieszkańców na rzecz znalezienia lepszej pracy i szansy edukacyjnej. • Starzenie się społeczeństwa. • Zagrożenia cyfrowe, zwłaszcza wobec osób wykluczonych technologicznie. • Wzrost problemów związanych z nadużywaniem alkoholu i innych używek. • Brak rozwoju komunikacji miejskiej. • Brak zaangażowania gminy w zakresie zagospodarowania terenów pod kątem rekreacji, rozrywki, usług.

Co młodzież może zrobić dla swojego miasta i jak samorząd może jej w tym pomóc?

Młodzież chce aktywnie działać na rzecz swojego miasta, zgłaszać swoje potrzeby i uwagi dotyczące funkcjonowania gminy, organizować spotkania tematyczne i debaty, podejmować inicjatywy w ważnych dla niej kwestiach oraz zachęcać innych do wspólnego działania. Młodzi mieszkańcy chcą kształcić się, diagnozować problemy i zagrożenia w ich otoczeniu oraz otwarcie o nich rozmawiać.

Zależy im na lepszej komunikacji i współpracy z dorosłymi oraz władzami lokalnymi. Jednak, aby te działania miały realny efekt, młodzież potrzebuje wsparcia samorządu: otwartości na dialog, pomocy w realizacji pomysłów, wymiany opinii, a także wspólnego poszukiwania rozwiązań, które odpowiadają na potrzeby młodych ludzi.

Młodzieżowa Rada Gminy (MRG)

30 października 2024 roku odbyła się sesja Rady Miejskiej, podczas której nastoletni rajcy złożyli ślubowanie i odebrali akty powołania. Kadencja powołanej Rady ma trwać dwa lata, a rolę jej opiekunki pełni była przewodnicząca Rady Miejskiej, Aleksandra Fedynicz-Komosa. Podczas warsztatów uczniowie wymienili się opiniami na temat funkcjonowania Rady, przede wszystkim chwaliąc dotychczasowe inicjatywy. Do takowych należą: wybudowanie strzelnicy, organizacja „Wesela na Urzeczu”, pełniące rolę aktywizacji starszej części społeczeństwa, akcja „Przejdź offline” w formie krótkiego komunikatu namalowanego przy przejściach

dla pieszych, oraz Forum Samorządów Szkolnych, które odbyło się we wtorek 28 października 2025 roku i miało formę warsztatów dotyczących funkcjonowania samorządów uczniowskich i potrzeb młodzieży.

Uczniowie uważają, że pełnienie takiej roli wymaga dużej aktywności, odwagi i chęci nagłaśniania potrzeb młodego społeczeństwa. Namawiają do aktywizacji działań MRG oraz wychodzenia z większą liczbą ciekawych projektów.

Podsumowanie

Rekomendacje

Gmina powinna rozwijać nowoczesne, dwukierunkowe kanały komunikacji z młodzieżą, tak aby młodzi mieszkańcy mieli możliwość regularnego przekazywania swoich potrzeb i otrzymywania szybkiej odpowiedzi od Urzędu, co zwiększyłoby ich poczucie sprawczości i realnego wpływu na decyzje lokalne.

Jednocześnie konieczne jest wzmocnienie bezpieczeństwa w mieście poprzez poprawę oświetlenia, rozszerzenie monitoringu oraz zwiększenie obecności patroli w godzinach wieczornych, ponieważ młodzi wyraźnie wskazują, że to właśnie poczucie zagrożenia stanowi jedną z największych barier w korzystaniu z przestrzeni publicznych.

Gmina powinna również dążyć do usprawnienia transportu publicznego, zarówno autobusowego, jak i kolejowego, tak aby rozkłady jazdy były lepiej dopasowane do godzin szkolnych i potrzeb młodzieży, a przystanki wyposażone w podstawową infrastrukturę, w tym wiaty, oświetlenie i ławki, co podniosłoby komfort codziennych dojazdów.

Władze powinny zadbać o rozwój infrastruktury rowerowej i rekreacyjnej, zwłaszcza w obszarze wykorzystania potencjału Wisły, który mógłby przyczynić się do stworzenia atrakcyjnych terenów wypoczynkowych i możliwości nowych aktywności, co młodzież wskazywała jako jedną z głównych szans rozwojowych gminy.

Równocześnie wskazane jest rozwijanie miejsc rekreacji oraz przestrzeni spotkań, gdyż młodzież wyraźnie artykułuje potrzebę posiadania atrakcyjnych, bezpiecznych i nowoczesnych punktów integracji, takich jak parki, centra aktywności czy obiekty sportowe, które sprzyjałyby budowaniu więzi społecznych.

Gmina powinna także zadbać o poprawę dostępności usług zdrowotnych, szczególnie w zakre-

sie zdrowia psychicznego młodych ludzi, poprzez rozwój punktów wsparcia, zwiększenie liczby specjalistów oraz ułatwienie dostępu do konsultacji.

Warto również, aby samorząd uruchomił fundusz mini-grantów pozwalający młodym ludziom realizować własne projekty społeczne, kulturalne czy ekologiczne, co zwiększyłoby ich zaangażowanie i mogłoby stanowić dla nich pierwsze doświadczenie w zakresie działań obywatelskich.

Młodzi mieszkańcy powinni aktywnie korzystać z istniejących struktur partycypacyjnych, takich jak Młodzieżowa Rada Gminy, ponieważ dzięki temu mogą realnie wpływać na decyzje samorządu i inicjować rozwiązania odpowiadające ich potrzebom, co gmina, jak wynika z przeprowadzonych działań, jest gotowa wspierać. Jednocześnie warto, aby młodzież podejmowała się organizacji własnych wydarzeń, akcji społecznych czy projektów lokalnych, gdyż takie inicjatywy nie tylko rozwijają kompetencje obywatelskie, lecz także integrują środowisko rówieśnicze i tworzą pozytywne zmiany w ich najbliższym otoczeniu.

Młodzi powinni również podejmować się diagnozowania problemów w swoim mieście, dokumentowania ich oraz przekazywania ich władzom w uporządkowany sposób, ponieważ gmina deklaruje, że reaguje na zgłaszane problemy, lecz często nie otrzymuje wystarczającej liczby sygnałów, aby podejmować działania systemowe. Ważnym działaniem jest także budowanie kultury dialogu z dorosłymi, w tym unikanie konfrontacyjnej narracji na rzecz rozmów opartych na szacunku i argumentach, co może pomóc w przełamywaniu ewentualnych barier komunikacyjnych.

Młodzież może też wzmacniać aktywność rówieśników, ponieważ brak zaangażowania młodych jest wskazywany jako potencjalne zagrożenie dla rozwoju gminy, a działania grupowe – poprzez samorządy uczniowskie, koła zainteresowań czy lokalne inicjatywy – mają znacznie większą siłę oddziaływania niż indywidualne głosy. Warto również,

aby młodzi uczyli się świadomego korzystania z narzędzi obywatelskich, takich jak budżet obywatelski, petycje, konsultacje społeczne czy debaty, ponieważ są to mechanizmy, które dają mieszkańcom realny wpływ na otoczenie.

